

// **TEMA TJEDNA** //**STRAH OD POVRATKA RECESIJE (II.)****Magazin****SANELA DROPULIĆ****BUDUĆNOST JE
NEZAMISLIVA BEZ
PODUZETNIŠTVA**

SANELA DROPULIĆ
Futurologinja poduzetništva,
stručnjakinja za tržišne
komunikacije, pokretač
Ženskog poduzetničkog centra
(www.poduzetnica.hr)

Prognoziranje budućnosti u smjeru onoga što futurologija pruža nije nikakvo vidovnjaštvo, nadrealna procjena, utopija, ili čitanje iz šalice kave, karata, dlana..., kako neki sude sasvim površno o futurologima. Riječ je o sustavnom, studioznom i analitičkom poslu predviđanja trendova na temelju onoga što se može iščitati iz ekonomskih, tehnoloških i socioloških kretanja već danas, a s velikom vjerojatnošću da će se ono što predviđamo i dogoditi - kaže Sanela Dropulić, futurologinja poduzetništva te stručnjakinja za tržišne komunikacije, i dodaje:

- Takozvana perspektiva budućnosti koju iščitavamo iz sadašnjih trendova iznimno je pomagalo u planiranju poslovnih aktivnosti i strategija, posebice ključalno za poduzetništvo. A ono što trenutačno iščitavam, a "kuha" se već neko vrijeme na globalnoj sceni, jest svakako dolazak nove ekonomske krize čiji su pokazatelji svuda oko nas - kako na makro tako i na mikro-ekonomskom planu. Nije mi namjera poticati paniku, na koncu krizna gospodarska razdoblja sastavni su dijelovi svakog poslovanja, nego prije svega želim kroz svoju struku futurologinje podsjetiti da su takvi ciklusi izvjesni te da se na njih moramo pravovremeno pripremiti, što je već pola kvalitetnog rješenja za većinu problema u krizi. Kroz projekcije koje govore o nadolazećim kriznim gospodarskim vremenima želim pripremiti teren za poslovne zaokrete koji će dati učinkovite odgovore na krizu te ostvariti što manje loma i krša u poslovanju svakog gospodarskog subjekta te u nadi da će pomoći svima onima koji se žele pripremiti za nadolazeću budućnost.

ŠTO DONOSI SUTRA?

▼ *U jednom svom komentaru početkom kolovoza, između ostaloga, rekli ste kako je dosta znakova koji upućuju na to da hrvatsko gospodarstvo usporava, no da ne treba stvarati paniku. Možete li to malo šire pojasniti?*

- Futurologija je moj karijerni izbor kojim svojim klijentima dajem informacije o budućim poslovnim mogućnostima zasnovanim na aktualnim trendovima. U tom pravcu napisala sam knjigu "Što donosi sutra?", prvi futuristički vodič za poduzetništvo jugoistočne Europe, čija će promocija biti u Zagrebu 19. 11. 2019., a zatim i diljem regije. U njoj se, uz ostalo, bavim i pitanjima kako rješavati krizne situacije u gospodarstvu koje su stalni izvor prijetnje stabilnosti i opstojnosti svakog društva. Upriličite za ta rješenja našla sam, uz ostalo, i nakon petogodišnjeg mandata na čelu Ženskog poduzetničkog centra, najveće nevladine i nepolitične asocijacije ne samo Hrvatske, nego i jugoistočne Europe, s ciljem nizom sadržaja, projekata i aktivnosti na promicanju poduzetništva, posebice žena.

▼ **Koji su ciljevi takvih poslovnih projekata?**

- Osnovani smo s misijom ohrabriti žene na veći poduzetnički angažman u gospodarstvu ovoga dijela Europe te olakšati ulaganje u obrazovanje i učenje u poduzetničkom sektoru te danas brojimo više od 2300 članica i članova diljem jugoistočne Europe. Kroz naše brojne poslovne projekte, ali i rad naših članica i članova na realnom sektoru, uočava se sljedeće:
- Rastući trend nenaplaćenih potraživanja (veći u odnosu na 2018. godinu).
- Pad narudžbi na lohn poslovima (posebice u sjeverozapadnoj Hrvatskoj) naručitelja iz inozemstva.
- Pad izvoznih aktivnosti i prodaje poduzetničkih usluga i proizvoda u odnosu na 2018. godinu.
- Slabija aktivnost ugovaranja novih poslova za 2020. godinu.
- Slabija potražnja za uslugama i proizvodima za 2020. godinu.
- Lošiji turistički promet/potrošnja za ovogodišnju turističku sezonu - lipanj i srpanj (u odnosu na isto razdoblje lani).
- Smanjena investicijska aktivnost, kao i investicijski optimizam.
- Znatnija štednja ili smanjenje planiranih investicija u marke-

ting, promociju i odnose s javnošću pojedinih gospodarskih subjekata koji su do sada značajnije ulagali u ovaj segment tržišnih komunikacija.

Dio je to jasnih pokazatelja (bar među više od 2300 članica i članova Ženskog poduzetničkog centra), gdje sam dobila jasne naznake da se usporavanje gospodarskih aktivnosti koji guraju gospodarstvo u krizu osjete i među hrvatskim poduzetnicima i na domaćem realnom tržištu.

ŠIRENJE STRAHA▼ **Kad govorimo krizi i recesiji, je li poduzetništvo najgrožnjenije i najviše izloženo vjetrometini neželjenih gospodarskih pojava?**

- Prošla su vremena stabilnosti i kreću vremena izrazitog socijalnog (ne)sklada. Vrijeme naših roditelja kao lojalnih zaposlenika koji su cijeli svoj radni vijek ostvarili na jednoj poslovnoj adresi da bi se kvalitetno umirovili, doista je stvar duboke prošlosti - takva stabilnost u karijeri nepostojeća je utopija. Fleksibilni, kratkoročni radni angažmani i opće nazočan freelancing predstavljaju najbrže rastući čimbenik karijernog preživljavanja. Prema studiji za 2018. godinu, koju su proveli Edelman Intelligence and Upwork, gotovo polovina (46 posto) diplomiranih studenata Generacije Z (rođeni između 1997. i 2000.), odlučuju se biti slobodnjaci umjesto da se bave tradicionalnim poslovima koji se nalaze na tržištu. Očekuje se da će taj broj porasti višestruko u idućih nekoliko godina. Upravo da bi se lakše moglo prilagoditi stalnim izmjenama i izazovima koje diktira tržište na karijernom, ali i na egzistencijalnom planu.

Što znači da će poduzetništvo biti jedini kvalitetan odgovor za sva gospodarska propitivanja. Zašto, jer je i najživlje. Drugim riječima, kriza udara i po poduzetništvu, ali ono se brzo prilagodava, osluškuje potrebe tržišta, stvara nekoliko rješenja, i to unaprijed, fleksibilno smanjuje troškove, krpa rupe, snalazi se i iznalazi cijeli niz ideja i alata za

prevladavanje problema.

S druge strane, velike kompanije su "teško pokretne", riječ je o sustavim s tisućama zaposlenih te uvijek istom scenariju - tisućama otkaza. Vodeći upravljački kadar rijetko kada sebi reže povlastice u krizama, prvi su na udaru oni najslabiji. Nije rijedak slučaj da s jedne strane multinacionalne kompanije gase brojna radna mjesta, a upravljačkom kadru isplaćuju milijunske bonuse. Sve to izaziva veliku nesošljivost i jaz između sve siromašnijih i sve bogatijih na realnom tržištu. No, takvih pojava u poduzetništvu nema, jer je poduzetnik osoba koja upravo kroz vlastiti angažman na realnom sektoru drži svoju poslovnu sudbinu u vlastitim rukama. Pa tako i u vrijeme krize.

▼ **Uzimajući sve u obzir, jesmo li spremni na izazove nove krize, ako do nje dođe, prije ili kasnije?**

- Najveća kriza koja nas čeka je kriza društva, humanosti, socioloških odnosa, imovinskog raslojavanja, pristup zdravlju prema dubini džepa. Hektična vremena tek dolaze, ovako mirno neće više biti! Bez obzira na Trumpa, Kinu, ili neko novo gospodarsko-političko žarište nestabilnosti u svijetu. Od lokalno usmjerenog svijeta, u zadnjih 50 godina došli smo do globalnog, digitalnog, povezanog svijeta koji se ubrzano mijenja u svim stavkama napretka. Laptop, smartphone uređaji..., čine naš današnji svijet. Hoćemo li se i toga riješiti? Ni govora. Postat ćemo još više ovisniji. Jako malo toga moći ćemo spriječiti da se ne "producira", "ne pojavi", "zaustavi"... i tu vidim glavne izvore kriza koje nam dolaze. Tehnologija, posebice umjetna inteligencija, toliko napreduju da će sve oko nas biti automatizirano/robotizirano te većina radnih procesa neće zapravo uopće trebati čovjeka. Ljudi će se okrenuti onome što najbolje znaju, i tu se s nama strojevi ne mogu uspoređivati, a to je naša kreativnost. Ali mi ćemo postati kreatori poslova za strojeve. To nam sigurno donosi budućnost kada razmišljamo o krizama. (D.J.) ■